

ע"פ 7602/13 - ג'מאל עמאש נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 7602/13

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט צ' זילברטל
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערער: ג'מאל עמאש

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה
בת"פ 440-03-12 שניתן ביום 23.10.2013 על ידי כ'
השופט יצחק כהן

תאריך הישיבה: כ"ו בחשון התשע"ה (19.11.14)

בשם המערער: עו"ד מוחמד מסארוה

בשם המשיבה: עו"ד מורן פולמן
בשם שירות המבחן: הגב' שושי אלימלך

פסק-דין

ערעור על גזר דינו של בית משפט המחוזי בחיפה (כב' השופט י' כהן) מיום 23.10.2013 בת"פ 440-03-12, בגדרו נגזרו על המערער 44 חודשי מאסר בפועל וזאת בגין הרשעתו בעבירות של גרימת חבלה חמורה, ושל פציעה וגרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות.

רקע

1. נגד המערער (יוליד 1986) הוגש כתב אישום מתוקן הכולל שני אישומים. באישום הראשון נאמר, כי ביום 11.2.2012, במהלך משחק כדורגל, התפתח ויכוח בין המערער לבין המתלונן, במהלכו שלף המערער סכין שבאמצעותו חתך את המתלונן, פעמיים, מתחת לעינו. המתלונן ניסה להימלט, אך המערער רדף אחריו, היכה אותו במכת אגרוף והפילו ארצה וכתוצאה נשבר אפו של המתלונן. המתלונן הובהל לבית חולים שם נזקק לתפרים ולניתוח. באישום השני נאמר, כי ביום 28.8.2011 התנהל בין המערער לבין מתלונן נוסף (להלן: המתלונן השני) ויכוח שבמהלכו דחפו האחד את השני. מספר שעות לאחר מכן, הבחין המערער במתלונן השני חולף ליד ביתו והשליך לעברו אבנים קטנות שלא פגעו בו. המתלונן השני התעלם והמשיך בדרכו, ומשחזר, המערער השליך לעברו לבנה מהקומה השנייה של ביתו. הלבנה פגעה בראשו של המתלונן. מיד לאחר מכן, ניגש אליו המערער, כשהוא אוחז במוט ברזל, אך משהבחין במצבו של המתלונן, נמלט מהמקום. כתוצאה מהמעשה נגרם למתלונן השני שבר דחיסה בראשו והוא נזקק לניתוח.

במהלך שמיעת הראיות, הגיעו הצדדים להסדר טיעון, במסגרתו הודה המערער במיזם לו בכתב האישום המתוקן. בגין המיזם לו באישום הראשון הורשע המערער בעבירות של חבלה חמורה ופציעה בנסיבות מחמירות, ובגין המיזם לו באישום השני הורשע המערער בעבירה של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות.

2. בטרם נגזר דינו של המערער, הגיש שירות המבחן תסקיר בעניינו. כעולה מגזר דינו של בית משפט קמא, בתסקיר תוארו נסיבותיו האישיות של המערער אשר לגביהן נאמר כי הן "אינן נסיבות קלות". עוד נאמר, כי בשיחות שניהל עמו שירות המבחן, המערער הודה כי פגע במתלוננים, אך הסביר כי אלה התגרו בו וכי לא התכוון שהוויכוחים עמם יקבלו תפנית אלימה. נאמר גם, כי בתקופה בה שהה במעצר בית המערער שולב בקבוצה טיפולית של שירות המבחן ואף הביע רצון להמשיך לקחת חלק במסגרת זו. עם זאת, שירות המבחן העריך כי קיים סיכון בדרגה בינונית עד גבוהה להישנות מעשיו האלימים של המערער, ועל כן נאמר שאין מקום לשלבו במסגרת טיפולית פתוחה. בסיכומו של התסקיר הומלץ על ענישה "מוחשית וקונקרטיית כמאסר". בגזר הדין הזכיר בית משפט קמא חוות דעת שהוגשה מטעם המערער, אשר נערכה על-ידי "מטפל ומאבחן עוברי חוק", שבה הומלץ לשלבו בתהליך טיפולי אינטנסיבי שבגדרו ימונף השינוי החיובי שחל במערער, ושב הובחן המטפל. בחוות דעת זו נאמר כי יש חשש שהשתת עונש מאסר בפועל תדרדר את המערער.

3. בבואו לגזור את עונשו של המערער, עמד בית משפט קמא על כך שנוכח פערי הזמן בין שני האישומים יש לראות בהם אירועים נפרדים ולקבוע בגין כל אחד מהם מתחם ענישה נפרד, וזאת על-פי הוראות סעיף 40(ב) לחוק

העונשין, התשל"ז-1977. באשר לאישום הראשון נקבע, כי בהתחשב בנסיבות ביצוע העבירות, וביניהן העובדה שהמערער לא הרפה מהמתלונן גם לאחר שזה ניסה להימלט, יש להעמיד את מתחם הענישה בגין המעשים שיוחסו לו באישום זה בין 18 ל-48 חודשי מאסר בפועל. באשר לאישום השני נקבע, כי בקביעת המתחם בגין אישום זה, יש להביא בחשבון את התכנון המוקדם בו נקט המערער וכן כי תוצאות מעשיו באישום זה עלולות היו להיות חמורות פי כמה. בהתחשב, בין היתר, בנסיבות אלה נקבע כי מתחם הענישה בגין העבירה שבאישום זה נע בין 3 ל-5 שנות מאסר בפועל.

4. לאחר קביעת מתחמי הענישה, פנה בית משפט קמא לדון בשיקולים לקביעת עונשו של המערער בתוך כל אחד מן המתחמים. בתוך כך, קבע בי משפט קמא כי בעניינו של המערער אין הצדקה לסטייה לקולא מן המתחמים, אך ציין כי "שיקולי השיקום יובאו ... בחשבון הן בקביעת עונש קרוב לרף הנמוך של מתחמי העונש ההולמים שנקבעו לעיל, והן במידה[ת] החפיפה בין עונשי המאסר".

בקביעת עונשו של המערער, הביא בית משפט קמא בחשבון, בין היתר, את נסיבותיו האישיות והמשפחתיות הלא קלות של המערער ואת העובדה שהתנהגותו עד כה "היתה נורמטיבית בעיקרה". עוד נאמר, כי לזכותו של המערער יש להביא בחשבון את הודאתו במיוחס לו ואת החרטה שהביע, שכן בכך יש ללמד על הפחתה ברמת מסוכנותו. בית משפט קמא שקל גם את העובדה שלמערער שתי הרשעות קודמות. בהתחשב בשיקולים אלה, קבע בית משפט קמא כי בגין העבירות שבהן הורשע באישום הראשון, יושתו על המערער 18 חודשי מאסר לריצוי בפועל ובגין העבירה שבה הורשע באישום השני, יושתו עליו 3 שנות מאסר. עם זאת, בית משפט קמא קבע, כי בהתחשב בשיקולי השיקום, 10 חודשים מתוך עונשי המאסר שהושתו על המערער, ירצו בחופף. קרי, המערער ירצה 44 חודשי מאסר בפועל. כן נגזרו על המערער 12 חודשי מאסר מותנים, והתנאי הוא שלא יעבור עבירת אלימות כלפי אדם במשך 3 שנים מיום שחרורו.

כלפי גזר דינו של בית משפט קמא הוגש הערעור דנא.

הערעור והדין בו

5. לטענת המערער, בבואו לקבוע את מתחמי ענישה בעניינו, בית משפט קמא לא העניק משקל מספק לטענה כי לא נקט בתכנון מוקדם עובר לביצוע העבירות, ולכך שהודה במיוחס לו והביע חרטה על מעשיו. עוד נטען, כי בית משפט קמא גזר על המערער עונש "החורג במידה קיצונית ממתחם הענישה" ההולם. נאמר, כי בעבירות דומות אימץ בית משפט זה מתחם ענישה חמור פחות מזה שנקבע בעניינו של המערער, ולפי הפסיקה מתחם הענישה ההולם במקרה זה נע בין 6 ל-30 חודשי מאסר בפועל. עוד נטען, כי בעניינו של המערער היה מקום לסטות לקולא ממתחמי הענישה לנוכח סיכויי הממשיים לשיקום. בעניין זה נאמר, כי אף מתסקיר שירות המבחן עולים נכונותו ורצונו של המערער להשתלב בהליך טיפולי. עוד נטען בהקשר, כי בשל ההתרשמות החיובית של שירות המבחן מרצונו של המערער להשתלב בהליך טיפולי, לא היה מקום לקבוע שרמת המסוכנות הנשקפת ממנו היא בינונית עד גבוהה. לבסוף נטען, כי לא היה מקום לזקוף לחובת המערער את עברו הפלילי, שכן מדובר בעבירות שבוצעו לפני שנים רבות.

6. לקראת הדיון בערעור הוגש תסקיר משלים, בו נאמר, כי במסגרת מאסרו שולב המערער בקבוצה לשליטה בכעסים והוא משולב עתה בקבוצה המיועדת לאסירים המרצים עונש בגין עבירות אלימות. עוד נאמר, כי המערער, הביע רצון אמיתי לשינוי דרכיו. נאמר גם, כי המערער לומד ותפקודו בסך הכל תקין.

7. בדיון בפנינו חזר בא כוח המערער, עו"ד מסארווה, על טענתו כי בית משפט קמא החמיר יתר על המידה עם המערער - הן בקביעת מתחמי הענישה והן בעונש שהושת עליו בסופו של יום. עו"ד מסארווה טען, כי בעניינו של המערער מתקיימים התנאים לחריגה ממתחם ענישה לקולא בשל שיקולי שיקום, בהדגישו את השינוי החיובי שעבר, לטענתו, המערער, כפי שבא לידי ביטוי בחוות הדעת מטעמו. באת כוח המדינה, עו"ד פולמן, טענה בדיון כי אין מקום להתערב בעונשו של המערער, שכן עונש זה הולם את נסיבות המקרה וחומרתו. עו"ד פולמן טענה, כי בית משפט קמא התחשב בגזר דינו בשיקולי השיקום בעניינו של המערער ואין ליתן לשיקול זה משקל נוסף עד כדי סטייה לקולא ממתחם הענישה.

דיון והכרעה

8. לאחר העיון ושמיעת טענות הצדדים, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות. אם הארכנו בתיאור העובדות וגזר דינו של בית משפט קמא, היה זאת כדי להמחיש כי בהתחשב בנסיבות המקרה ובנסיבותיו של המערער, לא נפל כל פגם באופן בו קבע בית משפט קמא את מתחם הענישה או בעונש שנגזר בגין כל אחד מן האישומים. בניגוד לנטען על-ידי המערער, ניכר שכלל השיקולים הרלבנטיים בעניינו עמדו לנגד עיניו של בית משפט קמא, והעונש שנקבע משקף איזון ראוי בין שיקולים אלה.

המערער ביקש להצביע על פסיקה שבה נקבעה ענישה פחות מחמירה מזו שבענייננו, אך נראה כי קיים קושי להסיק מפסיקה זו לענייננו. כך, למשל, בפסק הדין בע"פ 941/13 פרץ נ' מדינת ישראל (26.11.2013) (להלן: עניין פרץ) נגזרו על אחד המערערים, שהורשע בעבירות של אימים, חבלה חמורה ותקיפה בנסיבות חמורות, 24 חודשי מאסר בפועל. אך במקרה חמור זה, הורשע המערער במקרה אחד של אירוע אלימים, שבו גם לא היה שימוש בנשק קר. בפסק הדין בע"פ 5641/09 מדינת ישראל נ' ברזינסקי (22.3.2012) דחה בית משפט זה את ערעורה של המדינה על העונש שהושת על המערער - 6 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות - לאחר שזה הורשע בעבירות של תקיפה הגורמת חבלה של ממש ושל חבלה חמורה בנסיבות מחמירות. קיים קושי להסיק גם ממקרה זה לענייננו. ראשית, פסק דין זה, ניתן טרם תיקון 113 לחוק העונשין. כמו כן, במקרה זה נקבע, כי אין מקום להתערב בעונש "לאור הנסיבות המיוחדות של המקרה הנדון". נסיבות אלה כללו, בין היתר, את העובדה שבשל הרשעתו שוחרר הנאשם משירותו הצבאי, וכי נמצא שעשה כברת דרך משמעותית מאז הרשעתו. בענייננו, אף שיש לקוות שהמערער אכן יתמיד בהליך השיקומי שבו החל, יש לזכור כי בתסקיר המשלים נאמר שהמערער נמצא עוד בראשיתו של התהליך.

לצד זאת, אין לכחד כי "קשת הענישה בעבירות אלימות, תוך שימוש בנשק קר, רחבה ומגוונת" (ע"פ 5153/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (13.1.2014)). ואף שאיני שולל, כי במקרים מסוימים, בעלי דמיון לענייננו, נקבעו

עונשים קלים מעט יותר מהעונש שנגזר על המערער, הרי שאין מדובר בסטייה קיצונית מהענישה הנוהגת באופן שיצדיק את התערבותה של ערכאת הערעור (ע"פ 7563/08 אבו סביח נ' מדינת ישראל (4.3.2009)). שנית, מעיון בפסיקה ניכרת מגמת החמרה ביחס לעבירות מהסוג שבהן הורשע המערער, אשר, בשתי הזדמנויות שונות ובשל עניין של מה בכך, נהג באלימות קשה ומסוכנת:

"בית משפט זה עמד לא אחת על הצורך בהרתעתם של עבריינים הפונים 'לפתור סכסוכים' בכוח הזרוע. בפסקי דין רבים נקבע כי יש להילחם בנגע האלימות שפשט בארצנו ולהטיל עונשים מרתיעים ומשמעותיים על מי שבחרו בחירה בלתי נסבלת בדרך האלימות, למען יועבר מסר מתאים לעבריינים ולחברה כולה" (עניין פרץ, פסקה 20).

סבורני, כי בנסיבות עניינו של המערער, וחרף הנתונים העומדים לזכותו, לא נפל פגם באופן בו איזן בית משפט קמא בין השיקולים השונים בעניינו. המערער נקט באלימות חמורה, בשני מקרים נפרדים, חלקה מתוכננת, ואשר בעטיה נגרמו למתלוננים נזקים משמעותיים. חומרתם של מעשים אלה אינה נמוגה אל מול התפתחות חיובית מסוימת שחלה במערער. מה גם, שבשל אותו שינוי חיובי, שיש לקוות שהמערער יתמיד בו, בית משפט קמא קבע כי 10 חודשים מתוך עונשי המאסר שהושתו על המערער ירצו בחופף. נראה, כי בכך ניתן משקל ראוי לשיקולי השיקום.

סוף דבר. הערעור נדחה.

ניתן היום, ב' בכסלו התשע"ה (24.11.2014).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט
